

Preek Johannes 4: 1-30 (T)op Survival! VBW

Mijn kleinzoon Micha van 9 zit op een zogenaamde Survivalclub. Laatst mocht ik een keertje een examen meemaken. Bungelend aan een touw of kruipend over een boomstam moest hij over een sloot zien te komen, het deed allemaal een beetje denken aan de stormbaan in militaire dienst. Maar erg leuk om te zien allemaal. Nu betekent het Engelse woordje 'survival' 'overleven'. Op zo'n survivalclub is dat overleven natuurlijk allemaal spel, maar er zijn ook mensen voor wie het leven een echte survival is geworden. Denk maar aan de vluchtelingen die hun geboorteland ontvlucht zijn vanwege oorlogsgevaar. Om te overleven moet je je verstoppen, of je moet dan hele einden lopen, soms in het donker om niet gezien te worden, of je waagt je leven in een wankel bootje om te ontsnappen. En nu leven veel van die mensen in tentenkampen waar het leven ook een survival is omdat er nauwelijks goede voorzieningen zijn met gevaar voor besmettelijke ziekten.

De afgelopen week is op de VBW ook stil gestaan bij een aantal mensen uit de Bijbel voor wie het leven een survival was. Er is stilgestaan bij die verspieders die in Jericho bij Rachab kwamen. De inwoners van Jericho zaten hen op de hielen. Gelukkig was daar die vrouw Rachab. Zij verstopte de mannen op het dak en heeft ze later via een touw uit het raam langs de stadsmuur laten vluchten. Dat was letterlijk een survival, waarbij het touw een onmisbaar hulpmiddel was.

Ook is stilgestaan bij die Ethiopische minister. Deze zwarte man was één van de eerste niet-Joden die de Heer Jezus leerde kennen. En dat kwam omdat hij op z'n survival een reisgids bij zich had. Hij had een boekrol van Jesaja meegenomen uit Jeruzalem. En toen hij daarin las en Filippus hem kwam uitleggen op wie de woorden die hij las betrekking hadden, werd ging hij begrijpen dat Jesaja al eeuwen van tevoren voorspeld had dat Jezus zou komen en sterven aan het kruis. De man kwam tot geloof en hij kon z'n reis blij voortzetten.

Vandaag wil ik met jullie stilstaan bij een vrouw voor wie het leven één grote survival was. Maar we gaan ook zien dat Jezus verandering brengt in haar situatie. Jezus liet zich niet tegenhouden door de belemmeringen die ervoor gezorgd hadden dat deze vrouw een eenzaam leven moest leiden. En dat is niet vanzelfsprekend hoor. Jezus behoort tot het Joodse volk. En de Joden gingen normaal gesproken niet om met een Samaritaan. Samaritanen waren in Joodse ogen een vies, onrein volk, daar vertel je

moppen over, Samaritanenmoppen, Samaritanen lach je uit, daar praat je niet mee. Jezus had als Jood minstens vier redenen om niet in contact te treden met deze eenzame vrouw. In de eerste plaats was daar dus het feit dat zij een Samaritaanse was. Even wat achtergrond informatie. De Samaritanen zijn een mengvolk. Ongeveer 700 jaar voordat Jezus leefde is een deel van het Joodse volk in ballingschap gevoerd door de Assyriërs. Het volk Israël was opgesplitst in een 10-stammenrijk en een 2-stammenrijk. Het 10 stammenrijk had Samaria als hoofdstad, het tweestammenrijk had Jeruzalem als hoofdstad. Een deel van het 10-stammenrijk is toen weggevoerd. Maar er werden ook weer andere volken naar het gebied van de 10-stammen overgebracht. Deze volken hebben zich vermengd met de achtergeblevenen van het 10-stammenrijk en dit mengvolk werd de Samaritanen genoemd. Vanaf toen werd het hele gebied waar zij leefden Samaria genoemd. Toen nog weer later het 2-stammenrijk in ballingschap ging naar Babel en na 70 jaar weer terugkeerde, boden de Samaritanen aan om te helpen bij de wederopbouw van Jeruzalem. Lees de geschiedenis van Nehemia er maar eens op na. Dit werd door de Joden geweigerd en sindsdien leven de beide volken op gespannen voet met elkaar. In de tijd van Jezus – weer 450 jaar later – waren de verhoudingen zo bekoeld dat de Joden niet gewoon waren om maar zelfs door Samaritaans gebied heen te reizen. Er zijn zelfs wel eens vechtpartijen tussen Joden en Samaritanen geweest waar doden bij vielen, kunnen we lezen in een geschiedenisboek uit die tijd. Joden trokken daarom met een grote boog om het Samaritaans gebied heen. Maar voor Jezus was dat echter geen reden om een andere route nemen. Hij vermijdt de Samaritanen niet. Maar dat wil echter niet zeggen dat de Samaritanen massaal stonden te applaudisseren als hij door hun gebied trok. In Lukas 9 lezen we dat Jezus absoluut niet welkom was in de Samaritaanse dorpen. De broers Johannes en Jakobus werden daar zo boos over, dat ze Jezus vroegen om de dorpen door vuur uit de hemel te vernietigen. Daarom kregen deze broers de bijnaam zonen des donders. Eén van die broers is dus de schrijver van het Johannes Evangelie waar we nu uit hebben gelezen. Wel humor trouwens, dat diezelfde Johannes nu vertelt over de Samaritaanse vrouw en dat Johannes ook erbij betrokken is als de eerste Samaritanen christen worden (lees Hand.8 er maar op na). Jezus trok dus wel door Samaria. We hebben gelezen in vs. 4 dat hij door Samaria *moest* gaan! Daar zit iets van heilig moeten in. Jezus heeft ook de Samaritanen op het oog. Hij wil de kloof die door mensen is ontstaan doorbreken. Hij heeft ook dit volk op het oog, ja, heeft zelfs

deze ene vrouw op het oog. Al zijn er redenen genoeg om haar uit de weg te gaan. De tweede reden voor Jezus om niet met de Samaritanen om te gaan had met geloof van de Samaritanen te maken. Samaritanen geloven wel in de HERE God, maar ze deden dat op hun eigen manier. Een Samaritaan was niet welkom in de tempel in Jeruzalem, en daarom hadden ze een eigen heiligdom gebouwd op de berg Gerizim. Behalve dat de Joden een meningsverschil hadden met de Samaritanen over de plaats waar God aanbeden moest worden, was er ook een verschil over de samenstelling van de Bijbel. De Joden erkenden de Wet, de Psalmen en de Profeten. Dat zijn de boeken die wij samen het Oude Testament noemen. De Samaritanen erkennen alleen de eerste vijf boeken van Mozes als gezaghebbend. Vandaar ook dat de vrouw Jakob haar voorvader noemt. Jakob is één van de hoofdrolspelers in het boek Genesis. Het eerste boek van Mozes.

Een derde reden voor Jezus om niet met deze vrouw om te gaan is het feit dat zij een vrouw is. In het Jodendom van die tijd was een vrouw niet bepaald in tel. Niet omdat de Bijbel dat zo leert. Het Oude Testament staat vol met beschermende regels voor de vrouw, juist om te voorkomen dat vrouwen gedegradeerd zouden worden tot bezit van de man. Maar met name de Farizeeën spraken nogal negatief over vrouwen. Er is een Farizees gebed bekend waarin gedankt wordt voor het feit dat de Farizeese man niet als vrouw geboren is. Een gesprek met een vrouw aangaan werd door Farizeeën als verspilde energie gezien. Jezus doorbreekt dat patroon. Hier spreekt Hij een vrouw aan. En Jezus geeft vrouwen een belangrijke plek onder zijn volgelingen. Wij hebben geen flauw idee hoe geëmancipeerd het gedrag van Jezus was in zijn tijd. En het feit dat een vrouw de eerste getuige van de opstanding was is ronduit revolutionair in die tijd! Jezus' opvattingen over vrouwen zijn heel wat moderner dan die van sommige van Zijn volgelingen vandaag de dag.

Een vierde reden waarom Jezus deze vrouw had kunnen vermijden is haar zondige levensstijl. Jezus was een Joodse bijbelleraar, een rabbi. Het was niet gebruikelijk dat rabbi's omgingen met het uitschot van de maatschappij. Ze noemden het volk 'de schare die de wet niet kent'. Vandaar ook dat Jezus vaak gemopper te horen kreeg als Hij met tollenaars, zondaars of prostituees omging. We horen over deze vrouw dat ze inmiddels vijf mannen heeft gehad en nu samenwoont met iemand die haar man niet is. Vermoedelijk was haar zondige leven ook de reden dat zij op het heetst van de dag bij de put verscheen. Ook voor haar Samaritaanse volksgenoten was een dergelijke levensstijl verwerpelijk. Ze had niet bepaald een onbesproken

levenswandel. Reken maar dat ze juist heel vaak besproken werd. Wat zal er over haar geroddeld zijn door haar volksgenoten. Begrijpelijk dat de vrouw de confrontatie uit de weg ging. Ongetwijfeld was ze eenzaam. Haar leven was een soort survival geworden, om maar zo min mogelijk onder de mensen te hoeven verschijnen.

En dan vandaag is daar ineens die vreemde Joodse man. Hij doorbrak die vier barrières maar zo. Hij trok zich als Jood er niets van aan dat zij een Samaritaanse half-heiden was. Hij liet zich niet weerhouden door haar valse godsdienst om Zichzelf aan haar bekend te maken. Hij schaamde zich niet om met een vrouw in gesprek te gaan. En zelfs haar zondige levensstijl weerhield Hem er niet van om deze eenzame vrouw aan te spreken. Jezus trad haar open en onbevungen, zonder vooroordeel tegemoet. En het wonderlijkst is misschien wel dat Jezus zich aan deze vrouw, terwijl Hij zoveel redenen had om het gesprek uit de weg te gaan, bekend maakt.

Tegenover Joden deed Hij daar nog weleens geheimzinnig over, maar tegen over deze Samaritaanse niet. De vrouw had gehoord dat Mozes gezegd had dat er een grote profeet zou komen, een profeet als Mozes, de Messias. En nu zegt Jezus: *Ik die met u spreek, ben het. Ik ben de Messias.*

Ik zei al dat Jezus de vrouw open, onbevungen en zonder vooroordeel tegemoet trad. Maar dat wil daarom nog niet zeggen dat Jezus water bij de wijn doet als het gaat om de waarheid van Gods boodschap. Want Jezus zegt nadrukkelijk dat het heil uit de Joden is. *Jullie weten niet wat je vereert, maar wij – Joden – weten dat wel; de redding komt immers van de Joden.*

Nu hoefde Jezus niet de discussie aan te gaan over de plaats van aanbidding, want Jezus wist dat het niet lang meer zou duren dat de Joodse tempel als de juiste plaats van aanbidding zou afgedaan hebben. *Er komt een tijd, en die tijd is nu gekomen, dat wie de Vader echt aanbidt, Hem aanbidt in Geest en in waarheid.* Jezus wist dat binnenkort de Heilige Geest zou worden uitgestort zodra Hij naar de hemel gegaan was. Die Geest zal blijven werken in de christelijke gemeente, om ons te overtuigen van de waarheid van het Evangelie. Die Geest zal ons Jezus laten zien in al Zijn heerlijkheid. Die Geest zal ons de betekenis laten zien van Jezus' kruisdood. Die Geest zal in ons wonen om Jezus' leven in ons zichtbaar te maken. En als christenen samen komen om de Vader te aanbidden in de Naam van Jezus en onder de leiding van de Geest, dan is dat de aanbidding die God zoekt. En dan is niet langer de plaats van belang, de tempel in Jeruzalem of de tempel op de Gerizim, maar dan

gaat het om mensen, mensen die zelf een tempel van de Heilige Geest zijn. Daar waar de Heilige Geest aanwezig is in de gemeente wordt in Geest en waarheid aanbeden. God woont niet in gebouwen, maar in mensen. Ook niet in kerkgebouwen, hoe indrukwekkend mooi zo ook versierd kunnen zijn.

De vrouw verandert door deze ontmoeting radicaal. Haar eenzaamheid, haar buitenstaander-zijn, was in eens geen barrière meer om zich onder de mensen te begeven. Alles wat haar leven tot een survival had gemaakt, verdween als sneeuw voor de zon. Haar vrees voor haar volksgenoten waren voor haar geen belemmering meer om in haar dorp Sichar te vertellen over die wonderlijke ontmoeting met die rabbi bij de put. Zou Hij misschien de Messias zijn. De inwoners van Sichar kwamen bij de put om deze Jezus te ontmoeten met het gevolg dat er heel veel Samaritanen tot geloof kwamen in Jezus. Zij geloofden niet omdat de vrouw het zei, maar omdat ze nu met eigen oren gehoord en met eigen ogen gezien hadden.

Hiervoor *moest* Jezus door Samaria gaan. Deze vrouw moest bevrijdt worden uit haar moeilijke leven en haar verblinde dorpsgenoten moesten te zien krijgen dat er ook voor hen zicht is op een ander leven!

Een bijzonder verhaal. Een vrouw voor wie het leven één grote survival was, ze werd door iedereen met de nek aangekeken. Een vrouw over wie veel gepraat werd, maar niet een vrouw *mèt* wie veel gepraat werd. En Jezus verandert dat. De vrouw dacht voor haar leven gewoon water uit een put nodig te hebben, maar Jezus laat zien dat het kennen van Hem ervoor zorgt dat je nooit meer dorst krijgt. Levend water noemt Hij dat! Wie Hem kent hoeft niet meer op zoek. Je ontdekt dat je door Jezus bevrijd wordt van dat lege gevoel van zinloosheid. De Samaritaanse vrouw zal zichzelf vaak afgevraagd hebben wat de zin van haar leven was, na al die mislukte liefdes. Maar Jezus laat haar zien dat Hij de enige echte Bruidegom is. Wie op Hem z'n leven bouwt, gaat ontdekken wat echte liefde is. Je ontdekt dat je geliefd bent door de Schepper van het heelal, die zoveel van je houdt dat Hij liever zijn Zoon liet sterven, dan jou in je eenzaamheid en zinloosheid te laten.

Als je Jezus leert kennen ga je ontdekken dat het leven niet zinloos is, omdat er een Vader is met een plan voor jou, een goddelijk plan, om jou de mens te maken zoals je bedoeld bent en uiteindelijk te brengen naar je bestemming, een nieuwe wereld, onder een nieuwe hemel.

Als je Jezus leert kennen ga je ontdekken dat je bevrijd wordt van wat je verkeerd

hebt gedaan, hoeveel het ook is, Hij neemt je schuld en je schuldgevoel van je af, zodat je als een vrij mens door het leven mag gaan. Geen onoverkomelijke survival, maar iemand naast je, die je helpt, om elke berg te beklimmen, en ieder diep dal door te trekken, iemand die je helpt om moedig iedere hindernis onder ogen te zien. *Ook al ga ik door een dal van diepe duisternis, ik vrees geen kwaad, want U bent bij mij* zingt David in Psalm 23. David had het ervaren en daar raakt hij niet over uitgezongen. Vandaar dat hij in een andere Psalm 18 het ook uitzingt: *want met U ren ik door een legerbende, met mijn God spring ik over een muur (18:30)*.

David had dat heel goed begrepen en dat moeten wij ook even heel goed tot ons door laten dringen. Wie God leert kennen kan net zo goed met moeilijke dingen te maken krijgen als mensen die niet in God geloven. Ook christenen worden ziek, ook christenen worden vervolgd omdat ze geloven, ook bedrijven van christenen kunnen failliet gaan. Op boerderijen van christenen kunnen dieren net zo besmet worden als op boerderijen van anderen. Daarin zijn we niets anders dan anderen. David zegt niet dat er geen dalen van diepe duisternis meer zijn. Hij zegt ook niet dat je nooit met een legerbende te maken kunt hebben, of een muur die enorm hoog kan lijken. Nee, die dingen die het leven tot een survival maken kunnen er ook zijn voor Gods kinderen. Het verschil zit hem hier in dat God met je meegaat. Ik vrees geen kwaad want U bent bij mij in dat donkere dal. Die legerbende en die muur zijn er wel, maar met God kom ik er doorheen of overheen. Het verschil zit hem hierin dat God met je meegaat. Hij geeft je kracht, Hij geeft je moed om door te gaan, Hij geeft je uitzicht op een prachtige toekomst.

Mijn kleinzoon is geslaagd voor zijn survivaldiploma. Hij was wel bekaf. Het ging niet vanzelf. We hebben hem aangemoedigd om het vol te houden. Z'n armen en benen waren rood van het schuren langs de touwen en de boomstammen. Maar wat was hij trots op z'n diploma. Zo'n diploma krijg je alleen als je het volhoudt en alles voltooid. Maar voor dit diploma had hij het over.

Zo kan het in ons leven ook gaan. Survivallen kan pijn doen, het leven kan pijn doen, maar de Here Jezus moedigt ons aan, en we mogen elkaar ook aanmoedigen om vol te houden, en straks aan het eind, bij de finish staat de Here Jezus. Hij zal ons in Zijn armen sluiten. Goed gedaan, je bent er.....rust nu maar uit. De survival is voorbij.

AMEN

Augustus 2017
G.P. Hartkamp
Wapenveld